

**ЦВЕТАН СЕВЕРСКИ
ЧУПЛИВА ДУША
ЗА НЕОБИЧАЙНИТЕ
ИНТИМНИ ПРЕЖИВЯВАНИЯ
НА ЕДГАР АЛЪН ПО (EDGAR
ALLAN POE)**

chitanka.info

Обичта е твърде крехко цвете, което пониква във всяка почва, но бързо увяхва. Роденият от любов има природната даденост да обича, ала не всеки е пригоден да превърне обичта в трайно чувство — на себичните пречи непрестанният стремеж към промяната. И тъй като чувствата подлежат на възпитание, особено важни са детските години в живота на всеки.

1.

И така, какво е детството на категоричния гений в литературата Едгар По — творецът, преобразил няколко жанра и течения, оставил в наследство неповторима поетична творба — поемата „Гарванът“? Драматично. Баща му изчезва завинаги (forever), когато Еди е на шест месеца, а майка му умира три години след раждането му и той е прибран за отглеждане от чужди. Талантливата актриса Елизабет Арнолд в паметта му ще остане само име в един изтънял до скъсване спомен. Спомен за ковчег с много цветя.

Приемна майка ще му бъде Френсис Килинг Алън (изписвам трите ѝ имена от почит към великото ѝ сърце, излъчвало изобилие от топлина за сирачето); приемен баща — Джон Алън, търговец по професия и манталитет, скъпчия на благородство. Ако мама Френсис е слънцето, то настойникът му е сянката. И малкият Едгар отрано ще усеща, че обичта идва откъм нежния пол.

Бездетната Френсис и неомъжената ѝ сестра Анна Валентайн, която малкият Еди ще нарича нежно „леля Нанси“, в дома на Джон Алън подготвят умното и красиво момченце за „мальк принц“ на своите мечти. Еди има обширна детска стая, всякакви играчки, дори истински телескоп, монтиран в мансардата на къщата; има арфа, пиано; учат го да свири (о, как му се удава!), има двор с цветя, които той сам полива; играе в близката градина, в която растат високи дървета, смее се звучно и заразително, щастливо, как не, Еди обича всички, включително и чернокожите слуги...

Еди обича мушиците дори.

Но един ден научава, че всичко това, с което разполага, не е негово. Опекунът му — строгият Джон Алън, е баща на незаконни две деца от свои държанки, за които заделя пари и внимание. (И обич навярно.) Мисис Алън не се и досеща. И слава богу — тя така цъфти в своята привързаност към Еди!

Какво да прави Едгар с тайната си?

Ще я държи известно време като трън под кожата и болката ще му подсказва, че на този свят **всичко хубаво е за кратко**.

Тъкмо по онова време юношата По ще срещне една **изключителна жена**, която ще му отвори вратата на непознат свят. Ето: току-що е преплувал цели 6 мили срещу течението на река Джеймс, станал е герой на училището и на спортния празник е обграден от връстници, учители, родители. Тук е и малкият Робърт Стенард, който го запознава с майка си — красивата мисис Джейн Стенард. Тя го целува нежно по бузата и му казва, че е слушала от сина си славни истории за него. А той тръпне от щастие, защото гълбовите ѝ очи излъчват невиждана от Еди усмивка. Усмивка, която прониква в него...

Нейната целувка не е като целувките на мама Френсис и леля Нанси. Колко е приятен пътят до града в компанията на Роб и майка му! Мисис Стенард говори неща, от които Едгар вече се вълнува: повод той да подеме разкази за далечни светове — чудна смесица от прочетено и измислено. Тя деликатно допълва пропуснатото, за да го подкрепи в стремежа да блесне пред нея.

Едгар все по-често намира поводи да се отбие до слънчевия дом на малкия Роб. И винаги избира моменти, когато майка му си е вкъщи. Мисис Стенард го посреща както винаги повече от приветливо.

Един ден остават сами. Посягат към фруктиерата с гроздето и ръцете им случайно се докосват. Едгар изтръпва от непознато вълнение.

Друг път се разхождат из околностите на Ричмънд, навещават и бреговете на реката, край която юношата е открил дамата на сънищата си. Понякога ѝ свири на арфа. Чете ѝ първите си стихотворения.

Скоро се явява случай тя да му дари любов и той да опознае красотата на взаимното чувство. Радостта на Едгар е безпределна — те вече се обичат! И обичта им е красива приказка, която не се чете или слуша, а се живее. Двамата откриват благодатно душевно родство.

Еди е щастлив. За него тази ранна любов е рождество на неповторимо по характер чувство, за нея тази връзка е потъване в мътилката на греха. И докато той се опиянява от щастие, тя губи своя разсъдък.

Отначало Еди не забелязва нейните „отклонения“, приема ги за особеност на проявленията ѝ и продължава да се радва на

постигнатата хармония в отношенията им. Само как се разбират! Нищо че той е петнадесетгодишен хлапак, а тя тридесетгодишна жена! Но болестта ѝ напредва, разумът ѝ усилено гасне и през април на 1824 година тя умира. На тридесет и една години.

„Радостта е за кратко“ — повтаря Еди своя извод и изпада в непреодолима тъга.

Осъзнала причината, мисис Алън се опитва да възвърне щастливите му дни с по-голяма привързаност. Неуспешно обаче. Майчината обич е друга песен. Осиротял и от новото за него чувство, юношата Едгар По търси спасение в поезията. Сред големите поети, които той е чел, намира примери, сходни с неговия. След поредно тайно посещение на гроба на мисис Стенард сяда и реди строфи от изстрадани образи. Превръща Джейн в Елена, за да доближи далечната епоха на древната поезия до болката си. Така първата му любов ражда поемата „На Елена“.

2.

Общуването му с мисис Стенард ускорява неговото възмъжаване и той рано навлиза в следващите чувствени изпитания.

Едгар вече умее да отличава особените погледи на младите дами и хич не се стъписва пред видимата им обиграност. Така един ден забелязва присъствието на симпатичната лудетина — съседката му Сара Елмира Ройстер. Налетява ѝ в градината току до дома ѝ и започва да сипе комплименти за красотата ѝ. Хвали очите и косите ѝ, а тя — ума му. Еди умее да говори завладяващо както никое момче в Ричмънд и скоро Елмира е покорена.

През ясните вечери той я води в таванската стая край своя телескоп да ѝ показва далечните звезди „отблизо“. Няма девойка, която да не обича звездите. И Елмира замира в премала от космическото тайнство, което този чаровен вълшебник Едгар ѝ открива, и му се отблагодарява с напълно земни целувки.

Еди вече може да сравнява. И открива, че този плод е още на дървото...

Друг път заедно свирят и пеят — тя на пианото, той с арфата. Струва им се, че техният дует е неподражаем. (Нали младостта не забелязва несъвършенствата, младостта мечтае живота.) Елмира умее да показва възхищението си от приумиците на Еди и той оценява високо това ѝ качество. В една от онези неповторими вечери двамата си обещават взаимност завинаги. Обричат се един на друг пламенно и с вяра.

Тяното сближаване обаче е забелязано от мистър Ройстер и мистър Алън — и двамата не одобряват подранилия цъфтеж на чувствата им. И когато Едгар По отива да учи в университета в Шарлотсвил, бащата на Елмира нарежда на пощальона да му предава всички писма, адресирани до дъщеря му...

Бедният Едгар! Не може да проумее защо така лесно изчезват чувствата у дамите, щом кавалерите им са далеч от тях? И пише писмо подир писмо. Във всяко пита „защо“. И чака отговор. И понеже

отговорите не идват, той решава, че любовта им зимува в тъжната градина на тяхната улица, замръзнала и унила в очакване да бъде събудена, а неговата Елмира, годеницата му (по тайния им обред), нехае.

Тя от своя страна — като не получава нито ред от Едгар, си мисли, че той си е намерил друга.

В университета Едгар се готви не повече от два часа дневно, защото всичко запомня по време на лекциите. Той още от училищната скамейка ползва древните езици — старогръцки и латински, рецитира литературни текстове пред слисаните си другари. В другото време пише. Само след месец младият По вече оглавява Университетското литературно общество и ръководи поетични сборки. Авторитетът му сред останалите студенти расте, популярността му — също, и за броени дни неговата стая се превръща в притегателен център за жадуващи приключения млади души.

Хазартът цъфти най-вече там, където не достигат парите. На Едгар не достигат, въпреки че на попечителя му са в излишък. Мистър Алън праща съвсем малко, колкото да не умре момчето от глад, а Едгар продължава да играе хазарт, за да спечели и да си върне поредния дълг. Губи обаче и малкото, което има. Залага дори новите си дрехи, шити на кредит. Губи и тях.

За утеха пише писма до Елмира. (Писма, които никога няма да стигнат до нея.) Пише и до своя опекун — моли го горещо да изпрати пари. Напразно обаче. И Еди прибягва до нови заеми и потъва в алкохолната забрава. Въпреки че „не я носи“.

Онова, което става в университета на Томас Джеферсън, стига и до ушите на Джон Алън и един ден той се вдига — та в Шарлотсвил, с цял свитък от сметки в ръка... (Дълговете на Едгар надхвърляли две хиляди и петстотин долара. Годината все още е 1826-та и годишният доход на един журналист, например, е около 800 долара...)

Какво си мисли момчето с многото дарби, най-голямата, сред които е да харчи чужди пари?

О, защо мистър Алън е толкова нетактичен — думата „чужди“ подпалва фитила на Еди и между двамата избухва кавга. Мистър Алън е вбесен, но честолобивият Едгар също. И сипе насреща му парещи истини, които в нормална обстановка не би изрекъл. Не разбира, че реже клона, на който седи. Опекунът му съобщава какво предстои на

прахосника: затвор, ако не изплати дълговете си. Защото нямал никакво намерение да плаща чужди дългове... И в следващия момент, сякаш нищо не се е случило, с невинен глас По пита: Но защо тя мълчи?

„Тя“ е Елмира, разбира се. И мистър Алън знае това.

Изумен от поведението на хлапака, Джон Алън стои някое време със зяпнала уста, после хлопва вратата и си тръгва.

Останал сам с яростта си, Едгар начупва столовете в стаята и подпалва камината. През комина тръгва и добавка към дълга му. Но той вече е забравил парите, той мисли за Елмира. В спомените му зазвучава нейният глас — тя пее, а той подема след нея... И пее хубаво палавницата!

Изгонен от университета, Едгар се прибира в Ричмънд ден преди Рождество Христово и там научава, че неговата Елмира е сгодена за някой си Шелтън — далеч по-изгодна партия... По не вярва на мълвата и иска да чуе истината от Елмира. Но тя е заминала при свои роднини в друг град — предвидил е всичко баща ѝ, и така Едгар не успява да ѝ каже онова, което бушува в душата му: че е готов да премине през ада за нея... Едгар още не вярва, че тя го е забравила. (И се оказва прав: след години те ще се срещнат и тя ще му разкаже как са ги разделили.) На своята любовна мъка По посвещава стихотворението „Песен“, в което заявява: „... аз помня жаркия пламък по лицето ти, в деня на вашата венчавка“.

Докато премисля разрива с Джон Алън и загубата на Елмира, налага му се да живее от свои доходи. Опекунът му е спрял издръжката. И Едгар е принуден да търси спасение във войнишката служба. Примитивният живот на войника не е по вкуса му обаче — не може да понася и казармените порядки. Но къде другаде да намери сигурен доход? Постъпва в Уестпойнтското военно училище, ала не успява да издържи режима му дори една година и „импровизира“ няколко груби нарушения, за да бъде изгонен.

Докато военният съд разглежда „нетърпимото“ му поведение, умира още една от жените, които го обичат — приемната му майка, скъпата за него Френсис Алън, и този пореден удар още веднъж му внушава, че съдбата е зла вещица. За кончината на „мама Френсис“ научава със закъснение и когато отива на пресния ѝ гроб — току до паметния камък на друга скъпа за него жена — Джейн Стенард, Едгар

губи съзнание от мъка и слугите на Алън го отнасят полумъртъв до каретата.

Животът му подсказва, че може да оцелее само край близък човек и той отсяда в родния си град Балтимор, в дома на овдовялата си леля Клем, в скромната къща на „Милк стрийт“. Бедната жена там върши „чудеса“, за да изхранва малката си дъщеричка, старата си майка и болния от туберкулоза Хенри, брата на Едгар, но отзивчивото ѝ сърце не може да остави и този братов син на улицата.

На красивия и умен батко вече се радва и малката му братовчедка Вирджиния, която той нарича Сис.

По онова време Едгар По вече се чувства автор — има зад гърба си две издадени стихосбирки, за които, вярно, знаят само неколцина приятели, но все пак книгите му дават самочувствие, та решава да изкарва хляба си с творчество. За публикуването във вестниците и списанията получава едва няколко долара. И нова доза надежди.

3.

Младостта, разбира той, е истинско богатство. Особено когато под прозореца ти се смеят красиви момичета. И слиза при тях, за да им се представи. Спира вниманието си на някоя си Мери Девро, която се оказва негова съседка. Харесва очите и косите ѝ. (Отново...) Залива я с водопад от думи. В спомените си Мери Девро след време ще запише и това: **„Той каза, че имам най-прекрасните коси, които могат да се видят“**. Припомня си, че тогава не спрял да сипе комплименти, докато не получил позволението ѝ да я посещава. Според нея Едгар умее да обича. И обичал до обезумяване. Чувствата му били толкова силни, че не успявал да ги управлява. Понякога го налягала тъгата и казал, че е **роден да страда**.

От ден на ден отношенията им се задълбочават и По решава да мине с нея под венчило. Но мис Девро се плаши от неговата поривност. И от високомерието му. А и семейството ѝ не го одобрява. Брат ѝ е против тя да се обвърже с човек, който е „неспособен себе си да издържа“. Въпреки това Мери е готова да приеме предложението му, но в една късна вечер Еди пристига до прозореца ѝ пиан — случайно срещнал кадети от военното училище и се почерпили. Една, две, забравил ги колко били... Настоява да влезе при нея, но тя твърди, че вече е полунощ и го отпраща вкъщи. Еди не е свикнал да го отпращат и... ритва силно вратата на дома ѝ, откъртва я и нахлува в стаята на слисаната Мери. Притичва по нощница майка ѝ и го изгонва. Забранява му да посещава дома ѝ и тъжният Еди цял месец ще пише писма до любимата и ще ги праща по малката Вирджиния. А сърдитата му годеница ще ги връща непрочетени.

Омръзва на момиченцето да тича до дома на Девро и обратно, та се примолва на приятелката си да прочете „поне това“ от писмата на Едгар. И Мери се зачита... Тонът му е язвителен, саркастичен, безпощаден. Зашеметена, Мери показва писмото на майка си, сетне на чичо си, който и без това не одобрява „поета“ и чичо Джеймс му отговаря вместо нея — също язвително и саркастично. Тогава

обезумелият от накърнено честолюбие Едгар купува камшик и опасва с него стария човек. Намесва се обаче брат ѝ и По усеща „твърдостта на положението“ — прибира се вкъщи с разкъравен нос и скъсана риза.

След случая семейство Девро напуска Балтимор. Съдбата обаче ще сътвори продължение: след години Мери и Едгар отново ще се срещнат, при променени обстоятелства обаче.

4.

Една вечер самотният Еди решава да целуне малката Сис и тя му отвръща. Оказва се, че Вирджиния често е сънувала тази целувка... И никакъв упрек от страна на леля му, която скоро забелязва отношенията им! Навярно и през нейната глава е минавала мисъл, че би могло те, тримата, да станат семейство чрез един бъдещ брачен съюз. Не само в Щатите се женят братовчеди.

И тъй като Вирджиния е още малка, макар бюстът ѝ да е надраснал годините ѝ, решават при пръв удобен случай тя и Едгар да влязат под венчилото тайно. Но дотогава бъдещият глава на семейството трябвало да си намери работа. Узнал, че в Ричмънд има вакантно редакторско място в списание „Саутърн Литерари Месинджър“, Едгар се среща с издателя му Томас Уайт и спечелва симпатиите му.

В редакцията По пише критични бележки за книги и театрални постановки, пише и разкази, оказва се — повече търсени от стиховете му, редактира творенията на други автори. Получава прилична заплата, че и хонорари, подготвя идването на Вирджиния и мисис Клем, или Мади, както той нарича леля си. Но нова тревога го изважда от равновесие: леля му пише, че брат ѝ, т.е. вуйчото на Едгар — Нелсън По, заплашва да огласи „незаконния годеж“ на Вирджиния и Еди. Едгар отново не е на себе си: преди години му отнели Елмира, сега се готвят да му отнемат Вирджиния! Заради някакъв спор за наследство. А той така иска да бъде обичан! Само тогава можел да твори.

Спешно заминава за Балтимор. Там на 22 септември 1835 година се венчава с Вирджиния в присъствието на един-единствен свидетел — мисис Клем. По успява да убеди свещеника да наруши светия закон в името на любовта. Венчавката им има съмнителна юридическа и фактическа стойност, защото не е отбелязана дори в приходната книга, но пък е успокоение за Едгаровата душа.

В онзи есенен ден тринадесетгодишната Вирджиния за пръв път чувства, че заема важна роля — става съпруга на „скъпия Еди“, когато

винаги е обожавала, въпреки че церемонията не прилича на истинска венчавка с пръстени, с булчинско було и всички други подробности, които включва подобен тържествен ритуал. Нищо — махва с нежна ръчица тя — важното е Еди да е спокоен. Подир няколко „медени“ дни с Вирджиния Едгар си спомня, че има задължения към списание „Месинджър“ и заминава отново за Ричмънд — този път семейно. Народът в Ричмънд трябвало да знае, че Еди пристига с леля си и нейната щерка.

Как изглежда малката Вирджиния ли? Има миловидно нежно лице с млечнобял цвят, придобиващ често восъчен оттенък от болестта... (Туберкулозата се оказва родовата болест на семейство По.) На вид Сис е още дете, стройно и нежно дете, което вече умее да обича. И макар в близките няколко години тялото ѝ да наедрява, душата ѝ си остава детска. По мислене прилича на сестра му, бавно развиващата се Розали.

В Ричмънд Едгар подхваща сравнително спокоен живот. Когато не пише, сядат до арфата и учи Сис да свири. Често пее с нея в дует. (Както някога с Елмира...) Край тях Мади плете или приготвя нещо за хапване. И двете жени се любуват на своя Едгар. И се стараят да му осигуряват спокойни нощи.

И тъй като мълвата започва да разнася из града въпроса „Какви са всъщност отношенията в този дом“, мисис Клем и По решават да повторят венчавката. С истинска и достатъчно огласена. Така на 16 май 1836 година в присъствието на съдията Чарлз Хонард и свидетеля Тамас Кливлънд е потвърдено, че „Вирджиния Клем е на възраст 21 години“, което означава, че е годна да встъпи в брак с Едгар По. (Всъщност тя е само на четиринадесет.) Следващите две седмици на май младите празнуват „медено“ в Питсбърг.

Този ричмъндски период се оказва благодатен и в творческо отношение. Тук По замисля и пише повестта „Приключенията на Артър Гордън Пим“, която започва да печати с продължение в „Месинджър“. Пише и къси разкази, които привличат още читатели на списанието.

Расте интересът към литератора По. Мнозина се чувстват добре в неговата компания и почти всяка вечер Едгар е някъде — я в приятелски дом, я в кръчма, я в увеселително заведение. Там се пие и Еди не може да отказва. Пие сравнително малко, но на един дъх и

бързо потъва в мрака на забравата. А после го прибират вкъщи в състояние, от което страда поне няколко дена. Пред издателя Уайт мисис Клем ще казва с извинителен тон: „Еди има треска и е в леглото, моля!“ Тя го обича така сляпо, че му прощава всичко.

Скоро тук и с тези хора му омръзва. И напуска града, в който вече е създал журналистическо име и пожънал видими успехи — и като автор, и като редактор. Решава да търси късмета си в Ню Йорк, където имало много издателства. В края на февруари, подгонен от порасналите си амбиции, той отвежда Вирджиния и мисис Клем в големия град. През тежката зима на 1838 година гладът и студът съвсем отрезвяват поета, напомнят му, че от неговите ръце хляб и топло чакат двете скъпи на сърцето му жени. Тук семейството му изпада в пълна мизерия. Мисис Клем — като в най-мъчните дни от живота ѝ в Балтимор — тръгва с празната кошница да пазарува на вересия. Ала в Ню Йорк тя никого не познава и бере студ напразно. За щастие По се запознава с детския писател Джеймс Педер, който отвежда безработния творец в редакцията на сп. „Фармърс кабинет“ в град Филадельфия. Какво пък, защо да страда в Ню Йорк, когато може да опита в благодатния Юг! (В онова време Филадельфия е център на американската журналистика.)

Тук По започва да пише и печата криминални разкази и тъй като в тях въвежда детектива анализатор, който с желязната си логика разкрива и най-заплетените престъпления, грабва интереса на все нови и нови читатели. Попада в сп. „Бъртън джентълменс мегъзин“ на Уилям Бъртън, който му дава сравнително добра заплата и високи хонорари. Най-сетне Едгар По се вижда с пари, наема удобна квартира и предоставя на двете жени прилични условия за живот.

Вечер в дома му все по-често звучи музика — той свири на пианото, Вирджиния на арфата. Дуетът им укрепва и се обогатява с нови мелодии. Леля му Мади цъфти — колко малко трябва на измъчената жена да повярва, че Фортуна вече им се усмихва.

Във Филадельфия любовта на Едгар към неговата Сис нараства, отношението му към нея става все по-нежно и закрилящо. Тук той намира повече време да ѝ се радва — често реди поетични строфи в скута ѝ, а мама Клем примира край тях от задоволство. По превръща малката Вирджиния във „владетелка на мечтите му“ („Лигея“). Тя е идеалът му за нежна и добра съпруга. Съпруга, която заслужава да

бъде обичана. Така е в „здравите“ дни, но Едгар има и „болни“ дни, когато изпада в тежка меланхолия и често напуска дома си, за да потърси утеха в някоя кръчма. Обикновено се връща призори в безпомощно състояние и остава в леглото цяла седмица — по познатата оздравителна система.

Добрякът Бъртън му прощава отсъствията, но когато Едгар замисля да създаде собствено списание с абонатите на Бъртъновото, търпението на издателя се изчерпва и По е принуден да премине на друга „ясла“, в списанието на Джордж Греъм — „Греъм мегъзин“. Спасява го Греъм, защото цени дарбата му на силен и оригинален автор. И неговата работоспособност. Онова, което По редактира и сам сътворява, събира почитатели и вдига тиража на списанието за една година няколко пъти. Мистър Греъм не крие, че е доволен, въпреки „особеностите на Едгаровия характер“. Как не, когато По превръща „Греъм мегъзин“ от регионално в национално списание! Там с готовност печатат известни навсякъде писатели като Натаниел Лонгфелоу, Джеймс Купър, Уошингтън Ървинг, капитан Майн Рид... По се радва на приятелството им и популярността му на писател расте и укрепва. Качествата му на добър редактор са очевидни и мистър Греъм му се доверява до такава степен, че му предоставя ръководството на списанието. Повишава и заплатата му. Но „таралежовата“ душа на Едгар често остри своите бодли и напада, без да подбира посоките. Едгар негодува например че за да отива в редакцията, трябва да прекосява пеш целия град, докато семейството на мистър Греъм в същото време се разхожда със собствен екипаж и щедро обслужва капризите си. Според По семейството на собственика на списанието харчи и негови пари. Нали Едгар прави списанието печелившо... Мистър Греъм му прощава искреността, защото знае, че големите творци са мъчни хора. (Доколкото вече познава Едгар, той е убеден, че си има работа с един от най-мъчните.)

Такъв е Едгар и вкъщи. Както обожаваше Вирджиния — неговата неповторима Сис, както захласнато ѝ четеше новите си творби, нанизани с красивия му почерк върху белите листа, така внезапно ще я изостави и ще отиде в кръчмата, където го чакат Томас Инглиш и кап. Майн Рид, да речем, понякога и неосъщественият поет Руфъс Грисуълд, който официално води приятелски отношения с Едгар, а всъщност жадува за мястото му. Увлечен в приказка, Едгар обикновено забравя да

си тръгне. Изпитото го хваща и се налага да го прибират. Леля му Мади търпеливо го мъкне по улиците на нощна Филадельфия, а отпуснатото тяло на „крехкия мъж“ се тътри след нея почти безжизнено. И отново няколко дена Еди възвръща сили и чисти съзнание.

Непредсказуемият По редува тежък махмурлук и нервни сривове с разходки сред природата. В топлите летни дни грабва Вирджиния и мисис Клем и ги води извън града, където реката предлага блаженството на прохладата. Дамите седат на брега, а Еди се хвърля да плува. И само как плува!

Понякога наема лодка и се отправя към някое живописно „местенце“ далеч, далеч от града, за да остане насаме със замисъла на поредния разказ. И се раждат шедьоври като разказите му „Тайната на Мари Роже“ или „Убийствата на улица Морг“. Случва му се така да се залиса в работа, че да забрави да се върне в града. За ужас на жените в дома му. Но макар и със закъснение Еди се връща, сяда зад писалището и започва да реди добре обмисления сюжет. В онези часове Вирджиния затихва, едва-едва диша — да не пречи на своя Еди. (Дори котката, която е в коленете ѝ, си позволява повече.) Благодарната Мади е в кухнята и безшумно приготвя вечерята. И ако рече да влезе, прави го така незабележимо, сякаш не върви по пода, а се носи над него. Никога дотогава Едгар не е имал толкова добри условия за творчество: грижите на любящите го жени, уважението на издателя, изразено и материално, както и почитта на читателите. Но нали „многого хубаво не е на хубаво“, ето какво се случва в една зимна вечер на 1842 година:

Квартирата на семейство По — на „Каутс стрийт“ — е добре отоплена, камината хвърля меки отблясъци, гостите са в очакване на поредното изпълнение на Вирджиния. Тя мърда пръсти по струните на арфата, готова да подеме любимата си песен, гласът ѝ тръгва и вече се извисява, но неочаквано секва. Сиси се хваща за гърлото, кашля и в следващия миг от устата ѝ потича струйка кръв. Едгар я подхваща нежно и я отнася в съседната стая. Чува се припряното топуркане на изплашените гости.

И докато мисис Клем приготвя студени компреси, Едгар тича за лекар. Когато д-р Митчел отваря вратата на дома си, на прага му се

тресе обезумял от тревога мъж, който от вълнение дори не успява да обясни случилото се.

Това събитие се оказва предвестник на поредица от злини за По и любимите му същества. Оказва се, че неговата Сис развива туберкулоза и пристъпите на болестта ѝ тепърва ще изтощават и без това деликатната нервна система на Едгар. Мисълта, че може да я загуби, го подлудява. През дните насетне в представите му за реалността нахлува безпорядък, който деформира цялостното му поведение.

Така след една „почерпка“ нещастният По, научил, че някогашната му любима от Балтимор Мери Девро се е омъжила и живее в Джърси, тръгва да я търси. Пристигнал в Ню Йорк, качва се на парахода за Джърси и започва да разпитва пътниците на палубата дали някой от тях знае къде живее Мери Девро. Не е трудно човек да си представи как изглежда такъв отчаян мъж, по-трудно е да повярва, че той ще кръстосва няколко пъти палубата, докато най-сетне попадне на моряк, който случайно знае къде живее Мери. За инцидента насетне разказва самата Девро:

„Когато мистър По идва вкъщи, мен и сестра ми ни е нямало, а когато се върнахме, той ни отвори вратата... Досетихме се, че е имал запой и не се е върнал в семейството си. Видът му го показваше. «Така значи — започна ме той, — ти се омъжи за този проклетник! Обичаш ли го наистина? От любов ли отиде при него?». Аз му отвърнах: «Това засяга само мен и мъжа ми». «Ти не го обичаш — каза той тогава. — Ти обичаш мен. И знаеш това.»“

Предлагат му чай с надеждата, че ще се укроти, но По изпада в по-голяма възбуда. Настоява Девро да изпее любимата му песен „Ела на гърдите ми и тревогите ще изчезнат“... После внезапно си тръгва.

Няколко дни след случая мисис Клем пристига, обезумяла от страх за скъпия ѝ Еди. Открива го в една малка горичка накрай града — изпосталял, мръсен, гладен... Тя почиства грижливо дрехите му, нахранва го и го прибира във Филадельфия.

Задълбочаващата се депресия прави поведението му непоносимо. По се скарва с повечето от приятелите си. Обвинява Лонгфелоу в плагиатство, пише презрителна критична бележка за антологията на Грисуълд, изказва се язвително за стиховете му, най-важното — изгубва доверието и уважението на своя работодател мистър Греъм. Остава без работа. Когато е на себе си, осъзнава своето бедствено положение и още повече се ожесточава.

Липсата на средства за препитание принуждава мисис Клем да опразни квартирата от по-хубавите мебели. В заложна къща отиват: пианото, диванът, столовете за гости, гравюрите от стените, дори завеските от прозорците. И тъй като болната Вирджиния се нуждае от силна храна, Мади се връща на позабравения начин на пазаруване — просия със старата кошница. През лятото на същата 1842 година тя дори иска помощ от Филаделфийското благотворително общество.

Д-р Митчел често навестява болната Вирджиния и сетне Едгар го изпраща до дома му. От общуването им лечителят разбира, че психиката на По е в опасност и му предписва „откъсване от обичайната среда“. Препоръча По на една дама в курорта Саратога Спрингс. Обстановката там е отморяваща в пълния смисъл на думата. Край дома на дамата, където е отседнал Едгар, има езеро с пъстърви, кокетна горичка с дървета и изрядно чисти алеи за разходка до изворите. Из този райски кът летуващите се любуват на странния мъж, облечен изцяло в черно, който се разхожда, разговаряйки със себе си. Върви и разказва някаква ритмична по слог история, накъсана равномерно от гарваново грачене: *Never more, never more, never more* (Никога вече, никога вече, никога вече). Чудак им се струва По на летуващите. През останалото време той пие минерална вода и извършва оздравителните процедури, които включват вечери насаме с дамата.

Завърнал се във Филаделфия, По сварва Вирджиния с обилен кръвоизлив и отново тича за д-р Митчел. Докато лекарят преглежда болната и предписва поредните безуспешни процедури, Едгар оглежда обеднялата си квартира и усеща как костеливите ръце на мизерията го стискат за гърлото до задушаване. После припада. Слава богу, д-р Митчел е още тук! Връща му съзнанието. И — по познатия път, по омразните вече улици, Едгар ще мисли, мисли и ще стигне до извода,

че му е нужна „солидна“ работа с добри доходи, за да спаси семейството си.

Изплаква състоянието си в писмо до своя верен приятел във Вашингтон Фредерик Томас и не след дълго получава покана да посети Робърт Тайлър — сина на тогавашния президент Джон Тайлър, който „ценял високо“ творчеството на Едгар По и бил готов да му помогне. Поетът е на седмото небе от щастие — въображението му вече рисува бъдещето с розови бузи, но на път за Белия дом Едгар се запива и изпуска часа на срещата. Пристига след време в такъв вид, че срива цялата си репутация на уважаван творец и бива „дипломатично изведен“ и отпратен обратно за Филадельфия. Затова през май 1843 г. Едгар пише на Джеймс Лоуел: „Уви! Планът за моето списание се провали“.

Вкъщи не му се стои: положението на болната Сис е мъчително. Това отново го хвърля в депресия. Той се чувства притиснат отвсякъде и все по-често крачи, размахвайки ръце. Вече не различава кои са му приятели, кои врагове. Моли писмено Грисуълд — човекът, заел мястото му в „Греъм мегъзин“, който непрестанно злослови по негов адрес, да му заеме пет долара. Най-обидното е, че ги получава. Пак по същото време във Филадельфия плъзват слухове за походженията му в Саратога Спрингс, които стигат и до мисис Клем. От напрежението, което месеци наред не го отпуска, По придобива мания за преследване. Не му въздейства оздравително дори наградата за най-добър разказ, която получава за „Златният бръмбар“. Зловредният литератор Руфъс Грисуълд печели доверието на мисис Клем и узнава от простодушната жена някои пикантни подробности из личния живот на Едгар — цената на петте долара, за да може насетне да пише скверния си биографичен пасквил за По. Как не, когато и самият Едгар не знае вече къде ходи и какво прави!

Един ден, пак със замаяна глава, отива в редакцията на „Греъм мегъзин“, сварва там издателя и помощника му, казва им, че болната Вирджиния се нуждае спешно от лекарства и започва да чете „Гарванът“. Поемата — в онзи й вид — не се харесва на мистър Греъм и мистър Патерсън. И По се впуска в доказване на високите й качества. Тогава Джордж Греъм събира всички работещи в списанието, включително и печатарите, с обещанието да се подчини на мнението на колектива. Едгар чете отново „Гарванът“ и чака присъдата. Не

одобряват творбата му, но от състрадание към своя бивш колега, пускат шапката на метрампажа да мине край всеки и събират 15 долара за бедстващото му семейство.

Безизходицата принуждава Едгар да напусне Филадельфия. И през април 1844 г. той с двете жени отива да търси щастието си в Ню Йорк. Този път окончателно, смята, щом Мади е успяла да продаде библиотеката му за цели единадесет долара! (Господи, защо позволяваш тази гавра с гения!)

В Ню Йорк не намира щедри издатели. От постоянния недоимък и отчайващото състояние на Вирджиния По се отчуждава все повече от действителността. (Някои психолози наричат това състояние „самоотстраняване“.) В дни на просветление посещава редакции и пише писма до приятели. Успява да „прокара“ в печата няколко свои разказа и с хонорарите наема къща в Блумингдейл — селище до Ню Йорк с мек климат, подходящ за дробовете на Сис. Там тя започва да „диша по-леко“, Едгар се успокоява и пренаписва „Гарванът“.

Когато решава, че поемата най-сетне е намерила формата си, прочита я гласно пред двете жени и те възторжено му ръкопляскат. Само след месеци, когато „Гарванът“ е напечатан, името Едгар По става най-популярното в Щатите име на съвременен поет. (В онова време израз на изостаналост е, ако човек не е чел тази поема.)

5.

Независимо от „особеното“ си поведение, По става център на литературните компании в Ню Йорк. Той вече е доказалият се авторитет. Ухажват го много поетеси, някои от които видимо очарователни. Спира вниманието си на мисис Френсис Осгуд, чийто съпруг е художник. Тя моли По да позира на художника за портрет, „от който няма да се срамува“, често го кани в дома си и още по-често му ходи на гости. Болната Вирджиния не изпитва никаква ревност. Дори се радва, че нейният Еди е така щастлив край мисис Осгуд. В тези вечери Едгар е „весел, добър, остроумен — ту много кротък, ту своенравен като изпуснат хлапак“, както ще го опише по-късно самата мисис Осгуд. От нейното присъствие поетът По получава допълнителна доза вдъхновение и твори до коленете ѝ, недалеч от своята бедна Сис. Единствено мисис Клем гледа на тези вечери с лека тревога — навярно се пита какво би станало, ако скъпият Еди тръгне след тази жена. И има право — скоро мисис Осгуд заминава за Олбъни и Едгар поема пътя след нея. Следва я и в Бостън. И в Провидънс. Където тя — там и той.

В Провидънс Едгар чете като лекция своето есе „Стилът на поезията“ и покорява ума на поетесата Хелън Уитман, която „си го осигурява“ за вечерта, за да му декламира своето ново стихотворение, възприето като „роднина на душевността му“. Двамата прекарват незабравима нощ, според негово признание. Много скоро Еди разбира, че мисис Осгуд е смъртно болна от туберкулоза и дните ѝ са преброени. „И тя ли?“ — възкликва с болка той.

Погледнато с очите на Битието, изтичащата 1845-та се оказва последната съзидателна година за Едгар. Намерил си е добра редакторска работа в „Бродуей Джърнъл“, постигнал е небивала популярност с „Гарванът“, позакрепил е Вирджиния, спечелил е сърцата на две млади и очарователни поетеси... (Дали това е за похвала обаче?) Най-сетне Едгар По има собствено списание —

„Бродуей Джърнъл“. Ще изстрада фалита му, ала няма да проумее, че отдавна крачи извън света и посоката му е погрешната.

Вече почти всяка вечер той е в кръга на нюйоркските литератори (Literati), в компанията на Анна Линч, обречената мисис Осгуд, Елизабет Оукс, Орвил Дюи. Там, сред многото предвкусащи славата версификаторки, той „отделя“ Анна Линч. Разбира се, реално оценява „необичайната“ ѝ дарба, нереално — женствеността ѝ. И нейната предизвикателност.

Естествено е сред онези Literati той да извисява духовен ръст и да блести с монолозите си, „изпълнени с поетическо красноречие“, да покорява умовете им със своята интелектуална мощ. Жените го слушат онемели докато стихне речта му. Но там все по-често присъства и д-р Грисуълд. По празнува своето обаяние в отсъствие на любимата си жена. За него болната Сис е само догарящият въглен в семейното му огнище. Тя е малко „недвижимо имущество“, което от ден на ден се обезценява. Но Сис безкористно се радва, че нейният Еди се чувства по-добре от преди. Надвесена над смъртта, тя не изпитва никакъв страх от бедността, да речем. Не подозира, че за творбата, която превръща По в най-популярния поет на Америка, той е получил само 12 долара. Но осъзнава какви нечовешки усилия полага майка ѝ, за да осигури за тримата някаква храна. Радва се по детски на посещенията на разни благотворителки, като мисис Шю, които носят чаршафи, завивки, облекло и не чувства вкуса на заложената обида. Работата стига дотам, че писателят Натаниел Уилис предлага на литераторите да открият благотворителен приют за изпаднали в крайна нужда писатели. И сочи По, когото току-що са издали в Англия, Шотландия и Франция, без да е получил нито долар за това. Но Вирджиния... Болестта е отнела и последните проблясъци на скромната по размери интелигентност, привнесена от Едгаровото присъствие, останало е само простодушието. Гаснещото съзнание на Сис вече се задоволява с най-близкото до леглото ѝ — котката, шегите на някоя нейна приятелка, редките целувки по челото от мъжа ѝ и от мама...

Ето в навечерието на коледните празници на гости ѝ идва някогашната ѝ съседка от Балтимор Мери Девро. Научила, че малката Вирджиния е на смъртно легло, пристига да отдаде последната си почит. Но я сварва, за свое удивление, да седи на дивана и да разговаря с Еди. Ето и спомените на Девро:

„Ден преди смъртта ѝ я заварих в гостната. «По-добре ли се чувстваш?» — попитах и седнах до нея на широкия диван. Отсреща ѝ седеше Едгар. Тя взе ръката ми и я постави в ръката на По, каза: «Мери, бъди другарка на Еди и не го изгубвай! Нали той тебе винаги те е обичал. Истина ли е, Еди?». Леля Клем приготвяше нещо в кухнята и ние — тримата, бяхме сами.“

На бледожълтото ѝ лице греела усмивка. Часове преди да я грабне Невидимата Вирджиния, по спомени на мисис Шю, разказва на дошлите да я изпратят, какви лишения е търпял нейният Еди, за да има за нея храна и лекарства... Разказва го с чувство за вина. Господи, какво висше благородство у това нещастно същество!

Бих спрял разказа си тук, ако търсех художествен ефект, но тъй като вървя подир документалната истина за любовта на великия Едгар По, продължавам нататък, защото с кончината на 25-годишната Вирджиния неговата чувствена стихия не стихва.

В онези отчайващо тъжни нощи осиротелият Едгар търси утеха до мисис Мери Шю. Намира съчувствие и готовност за всякаква помощ, но нищо повече. Пристигнал подир няколко месеца в нюйоркския ѝ дом, там той ще получи всички условия да твори. В нейно присъствие пише стихотворението „Звънчетата“. Шю няма отношение към поезията, но като го вижда да страда от липса на вдъхновение, донася в оранжерията, където обикновено седят през деня, лист, перо и мастилница.

„Това достатъчно ли е за начало?“ — пита го тя.

„Не“ — отвърща той.

И в този момент до тях долита камбанен звън от близката черква.

„Тези звуци винаги предизвикват у мен болезнено чувство — казва ѝ той и потреперва. — Нямам сили да пиша.“

Тогава мисис Шю взима перото и бавно подрежда тези думи:

„Чуден звън, звън сребрист...“

По се оживява и завършва поетичната строфа, но след малко отново помръква. Мери Шю не се предава и полага началото на следващата строфа:

„Тежък звън, железен звън.“

Едгар добавя още няколко стиха и отгоре написва:

„На мисис М. Л. Шю.“

В онова време нервната му система е толкова изтощена, психичната му картина така влошена, че започва често да губи съзнание. Мери Шю не престава да се грижи за него. Той се ползва от закрилата ѝ и търси повече интимност, но Шю е жена, която владее себе си и умее да поставя невидими прегради. Тя все по-настоятелно се пита как да постъпи с неговата растяща „привързаност“, защото съзнава, че тяхната дружба няма бъдеще.

6.

И когато мисис Шю излиза от живота му, той отива при Хелън Уитман, водачката на духовното братство в Провидънс. Помни я като прелестна, загадъчна, изтънчена, жена винаги в движение. Като риба в река. Тя според въображението му въплъщава „духовната женственост“, тя разнася своя „тайнствен аромат“, който го влудява. Всъщност Едгар следва измислицата си. Не знае, че Хелън не може да му бъде опора, защото страда от болно сърце и в кризисни моменти си взема сбогом със света. Знае само, че тя пише стихове, изпълнени със сюрреалистични видения. Познава донякъде нейната нежност. Но нищо повече. И чувствата му потъват в неизвестното...

По се влюбва в нея, но „за малко“. Докато не среща в Лоуел мисис Ени Ричмънд — двадесет и осем годишна дама, стройна, с нежна фигурка, малко над средния ръст, с неподражаема грация. Очите ѝ притежават способността да поглъщат онова пред тях. Гостува ѝ една нощ и тя за него се превръща в „най-желаното същество на света“. Какъвто си е екзалтиран! И самотен.

7.

Едгар предпочита да пътува. Тогава нервите му „си почивали“. Ето го в Провидънс. При вдовицата мисис Уитман. От вълнение, че я вижда „толкова хубава“ ѝ предлага ръката си. А тя му обяснява, че бремето на съпружеските задължения не са по силите ѝ — по-възрастна е от него, преживяла е една смърт на близък, не е здрава. Как двама болни ще теглят семейната кола? — пита тя. Има и друго, което не му казва: до нея били стигнали слуховете за разприте му с Томас Инглиш, за несъстоялия се дуел с Джон Даниел — редактора на списание „Екзаминър“, за връзката му с мисис Осгуд... Хелън Уитман чувства тежестта на неговия характер и се плаши от брачно обвързване, но По е упорит най-вече когато го отхвърлят. Пише ѝ писма всеки ден, когато не е при нея, моли я за взаимност. Твърди, че любов като тяхната не бива да помръква.

Пише ѝ писма, но и не спира да пътува. Отива отново в Лоуел — пак чете пред тамошното общество своя лекция и посещава Ени Ричмънд. Струва му се, че Ени окончателно завладява разсъдъка му. Но докато ухажва своята чаровна домакиня, примира от очакване на писмо с благосклонен отговор от Хелън Уитман. И тъй като е нетърпелив, както винаги, иска от Ени хартия и перо, сяда и ѝ пише отново, определя ѝ среща на 4 ноември в Провидънс. В следващите дни, докато чака отговора на Хелън, По чувства, че не може да живее без Ени... Кълне ѝ се в обич. Изпаднал в умопомрачение, заминава за Провидънс. Там обаче прилича на човек, забравил за какво е дошъл.

Отправя се за Бостън, осъзнава защо е пристигнал — да затвори кръга. (Нали в Бостън се е родил!) Взима, според Харви Алън, доза наркотик (лаудан, навярно) и едва не умира в хотела. Намират се хора, готови да се погрижат за него, изправят го на крака и По се отправя за Провидънс — припомнил си е, че имал среща с мисис Уитман. Но Хелън вече се страхува да остане насаме с този настървен ухажор. Неумолимият По все пак успява да изпроси обещание за женитба. Тя

приема, но при условие че никога и при никакви обстоятелства той повече няма да вкуси алкохол. Еди обещава.

Завърнал се при леля си Мади във Фордъм, обвива се в пашкула на самотата. Повтаря две имена: Ени и Хелън. Пише и на двете. На Ени — за опита си да се самоубие, а на Хелън предлага оправдания от мълвата, която черни името му. От Ени не получава отговор — изглежда и до нея са стигнали отрезвяващите разсъдъка „новини“. А Хелън решава да забави свързването си с По. Междувременно — по настояване на роднините ѝ — между двамата е сключен предбрачен договор в защита интересите на Хелън, което вбесява честолюбивия Едгар и той гаси яда си в поредната кръчма. Изтрезнял, разказва на своята Мади, че до няколко дена ще доведе новата си съпруга, и се отправя отново за Провидънс при Хелън. Там е безоблачно, дори слънчево и двамата дълго се разхождат, хванали се подръка. Вечерта, когато Хелън се прибира, за да подреди багажа си, на масата я чака писмо, в което ѝ съобщават за увлечението на По по Ени Ричмънд и още... че тези дни го видели да пие във весела компания. Проумяла най-сетне, че Едгар никога няма да се промени, тя го предупреждава да не печати съобщение за предстоящото им бракосъчетание, защото такова няма да има. По си заминава, а Хелън плаче в скута на майка си, разказвайки със сълзи случилото се. Преодолели обидата, и двете си отдъхват: случилото се вече им изглежда добра новина.

Облекчаващо въздъхва и мисис Клем, тъй като при евентуална женитба на Едгар тя не можела да знае като каква ще живее в новото му семейство. В тази тоналност те, двамата, посрещат новата 1849 година в малката къщичка във Фордъм. По сякаш е приел жестоката реалност, но повечето време обитава своя илюзорен свят, в който хармонията е построена по негов план и всяка промяна зависи само от него. Не забравя, че там, в живота, **„всичко хубаво е за кратко“**. Тук може да е за... колкото си искаш дълго. В този твърде тъжен период По пише „Анабел Ли“ и преработва „Звънчетата“.

След всичко случило му се в любовта няма как Анабел да не е вдъхновен образ на незабравимата Вирджиния — неговата малка Сис, обичала го безкористно до смъртта си. Но споменът за непрежалимата не му пречи да продължи да пише писма до Ени. Ето няколко реда: „Сега съм потънал в работа и съм пълен с енергия. Предложения да

напиша нещо идват отвсякъде. Само през последната седмица получих две писма от Бостън...“. Звучи обнадеждаващо. Почти оптимистично.

8.

Особено след като в Ричмънд той среща любимата от младостта си Сара Елмира Ройстер, по съпруг Шелтън, сега вече вдовица. Чувствата и у двамата се съживяват — като въглени във все още топло огнище. Припомнят си при какви обстоятелства са били разделени. Хвърлят се във взаимна прегръдка и дълго, дълго не смеят да се пуснат. После се развеселяват — нали вече са се намерили! Опитват се да пеят, както някога, в дует, но песента напуска неговата уста без думи. Тананикането му размива Елмира. Обещава му при следващите им срещи да му припомни текста поне на една от онези „глупави песни“.

По вече си мисли, че няма да е лошо да се ожени за вдовицата на търговеца Шелтън, унаследила солидно състояние, нищо че под очите ѝ синейт торбички. Ето възможност да твори без грижи за насъщния.

Късният По малко прилича на ранния По в ума на късната Елмира. Тя си дава сметка за всичко, което годините са отнели и от двамата, но и усеща прилив на радост, когато чуе хвалебствени думи по адрес на известния вече писател Едгар По.

Тя присъства на лекцията му за поетичния стил, изнесена пред обществото на Ричмънд, и тръпне от въздействието на стила му. Магьосник на словото е моят Еди! — казва си Елмира, радостна, че отново става близка с необикновен човек. Ето и вестник „Ричмънд екзаминър“ пише, че По е най-забележителната фигура сред литераторите.

В началото на есента Едгар и Елмира се сгодяват. (Този път не тайно.) И той известява леля си Клем във Фордъм. И я пита дали ще бъдат по-щастливи в Ричмънд, или в Лоуел? „Защото — продължава той — оказа се във Фордъм ние не можем да сме щастливи никога и затова трябва да се видя с Ени...“ Господи, що за душевно състояние е това неговото! И в онзи момент той не забравя Ени. И продължава да се надява да надживее съпруга ѝ. (Но се случва обратното.) Въпреки удивлението си от странното писмо, мисис Клем се стяга за сватбата —

чуди се само откъде да вземе по-прилично палто. Припряна е, разбира се — нали Еди ѝ съобщава, че венчавката с Елмира е насрочена за 17 октомври.

Върнал се в Ричмънд, Едгар прекарва няколко безгрижни дни в компанията на другари от детството, и часове на разсеяност до своята Елмира, а после заминава за Балтимор, оставяйки годеницата си в неведение. Биографите му са единомдушни, че По е обладан от поредната душевна криза, граничеща с обезумяването. Неговото внезапно заминаване в 4 часа сутринта на 27 септември от Ричмънд удивлява не само Елмира. (След време тя ще каже, че в онези дни По не си е давал сметка за това, което върши.)

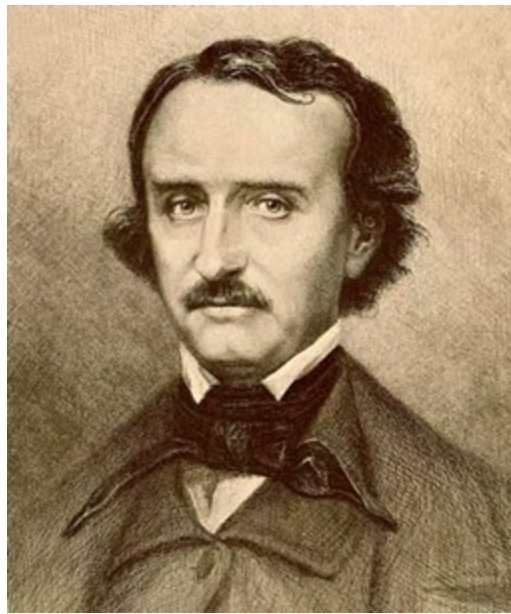
Нататък пътят му минава през ресторант „Садлер“ и по улиците на есенния вече Балтимор, нататък всичко случило му се е в обсега на догадките.

Намерен е на 3 октомври в една таверна в бедствено състояние. Крещи едно име: Рейнолдс! После стихва. Д-р Джеймс Снодграс настанява изпадналия в кома Едгар в градската болница „Уошингтън хоспитал“. Когато идва в съзнание, Едгар не успява да каже на хората в бели престилки нищо разумно. Разбрали само, че в Ричмънд го чака някаква жена на име Елмира. И че трябвало да си припомни думите на една глупава песничка... Сред вещите му намират ключ от куфар, но от куфара му никаква следа. Оказва се, че и мизерните дрипи, в които е облечен, не са неговите.

В продължение на няколко дни По е в демонична възбуда — сипе крясъци и размахва ръце срещу невидими врагове, после — дълбока меланхолия, в която господар е нищото. Страданията отнемат и остатъка от силите му и в нощта срещу 7 октомври на 1849 година Едгар По издъхва.

Пишат, че лекуващият го д-р Моран го чул да шепти: „Господи, спаси бедната ми душа!“, но това едва ли е за вярване — като имаме предвид генералното му неуважение към „небесната инстанция“, както ще се изрази негов биограф. По-скоро би се досетил, че е на път за Вирджиния... Така планираната за 17 октомври сватба с Елмира Ройстер е осуетена завинаги. Бедната Елмира ще реди понякога онези простички слова от „глупавата песен“, била фон на първата ѝ любов, и ще прибавя като припев: *Never more, never more, never more...*

* * *

Портрет на По

Образът на малката Вирджиния

Сара Елмира Ройстер

Елмира Ройстер, овдовялата Шелтън

Хелън Уитман

Анна Шарлоте Линч

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.